

**FACULTY
OF LAW**
Masaryk University

Úvod a práva věcná

ŘP pro Bc.

Osnova předmětu a úvodní dvojpřednášky

- Informace o zkoušce
 - Termíny ve zkuškovém, s přihlédnutím k výsledkům odpovědníku
 - 20 minut (10 minut + zahrnuje prodloužení času o 100 %)
 - 7 testových otázek po 1 bodu (1 ze 3 nabízených odpovědí správná) + otevřená otázka za 3 body
 - požadována úspěšnost 60–100 %
- Úvodní dvojpřednáška
 - Úvodní exkurs (není součástí zkoušení)
 - Literatura
 - Vývoj ŘP, prameny, recepce
 - Statusy a rodina
 - Právní jednání, civilní proces a žaloby
 - Držba
 - Vlastnictví
 - Věcná práva k věci cizí
- Prostřední dvojpřednáška – právo obligační (úvod a kontrakty)
- Závěrečná dvojpřednáška – právo obligační (delikty) a právo dědické

Literatura

- Římské právo pro bakaláře, Kincl-Urfus-Skřejpek, blíže viz IS, jinak téměř libovolná, např. Cvetler, Hrdina, Skřejpek, Kaser, Brutti, Guarino, O. F. Robinson, Longchamps de Bériér, Dajczak, Zimmermann,...

Vývoj ŘP, prameny, recepce

- 753 př. n. l.–476, 486, 1453, 1900, 1946, současnost?
- Antický Řím, Itálie, středomoří, církve, kontinentální Evropa, Anglie, Německo, Japonsko, USA, RSA,...
- Království, republika, principát, dominát
- Zákon XII desek, právo civilní a praetorské, Gaius, kasuistika
- Iustinianus: CIC
 - Digesta
 - Institutiones
 - Codex

Statusy a rodina

- *Status libertatis, civitatis, familiae*
- *Pater familias*
- Agnátské a kognátské příbuzenství

Právní jednání, civilní proces, žaloby

- Věk, fyzická a psychická způsobilost, dobrá pověst,...
- *Tutor, curator*
- Legisakční a formulový proces
- *Litis contestatio*
- Cogniční proces
- *Qualis actio?*

Držba – charakteristika

- *Possessio*
 - cf. it. *possedere*, angl. *possessions*
- Faktické panství nad věcí
- *Beati possidentes*
- *Usucapio*

Držba – náležitosti

- *Animus possidendi (animus rem sibi habendi)*
- *Corporalis possessio (corpus possessionis)*

Držba – způsoby nabytí

- *Occupatio* (nehledě na vůli dosavadního držitele)
- *Traditio* (=derivativně)
 - *apprehensio, omnes glebas circumambulare*
 - *traditio ficticia/symbolica, vacuum possessionem tradere usque ad terminum*
 - *traditio longa manu (ex turre)*
 - *traditio brevi manu* (změna *animi* u detentora)
 - *constitutum possessorium* (vlastník zcizí, ale ponechá si věc u sebe jako detentor, nabyvatel získá držbu)

Držba – ochrana

- *Interdicta retinendae possessionis* – ochrana držby do soudu
 - *interdictum Utrubi* – movitosti poslední rok, vč. předchůdců
 - *interdictum Uti possidetis* - nemovitosti
- *Interdicta recuperandae possessionis* – konečné rozhodnutí
 - *interdictum de vi – intra annum*
 - *interdictum de vi armata* – neomezeně, i nabyté *vi, clam, precario*

Držba – jiné způsoby ovládnání věci

- Držba
- Detence (*possessio naturalis/corpore/pro alieno*)
 - ochrana přes vlastníka
 - e. g. depositář, kommodatář, *conductor*
- Odvozená držba (interdiktní ochrana)
 - *sequester*, prekarista, zástavní věřitel
- Držba práva (*possessio iuris, quasi possessio*)
 - faktický výkon jiných věcných práv než vlastnictví
 - interdikttní ochrana služebností

Vlastnictví – Panství nad věcí

- Právní
- Absolutní (*erga omnes*)
- Všeobecné – vlastnická triáda (*ius possidendi, utendi, fruendi, disponendi, abutendi*)
- Přímé (nepotřebuje výkon prostřednictvím jiné osoby)
- Elastické
- Neomezené (ale práva ostatních)

Vlastnictví – typy

- 1) *Dominium ex iure Quiritium*
 - *rei vindicatio*

- 2) *In bonis habere/esse*
 - *actio Publiciana in rem*

- 3) *Possessio ac ususfructus agri provincialis*

Vlastnictví – omezení

- Práva ostatních vlastníků
- Veřejný zájem
 - *Ambitus* (5 stop mezi budovami)
 - Strpět dobývání nerostů či užívání břehů
 - Nevykopat mrtvolu
 - Za císařství odebrání materiálu a pustošení budov
- Soukromý zájem
 - *Iura in re aliena* či smluvní omezení
 - *Limes* (5 stop mezi pozemky)
 - Ořez přesahujících větví do výše 15 stop
 - Obden sběr spadlých plodů ze sousedních pozemků
 - *Immissiones*, ledaže nadměrné

Vlastnictví – derivativní nabytí

- *Mancipatio*
 - *Res mancipi* (Gai Inst. 2, 14a) (*superfluum non nocet*)
- *In iure cessio*
- *Traditio*
 - Neformální (od Iustiniana u nemovitostí nutna *scriptura*)
 - Kauzální (nutna *iusta causa traditionis*)

Vlastnictví – originární způsoby nabytí

- *Occupatio – res nullius/derelecta*
- *Inventio thesauri* – nálezce / vlastník pozemku / *fiscus*
- *Accessio – accessorium sequitur principale, superficies solo cedit, e. g. scriptura, alluvio, avulsio, ovšem pictura*
- *Confusio a commixtio* – spoluvlastnictví dle hodnot
- *Specificatio – bona fide zpracovatel*
- *Usucapio* (viz další slide)

Vlastnictví – vydržení

- *Res habilis - nec extra commercium, nec furtiva, nec vi possessa*
- *Titulus – sc. iustus, iusta causa*
- *Fides – sc. bona*
- *Possessio*
- *Tempus – 1+2 => Iustinianus 3+10/20 (dle provincie)*

Věcná práva k věci cizí – přehled

- *actio negatoria*
- *Servitutes* (jsou lukrativní)
 - *Servitutes praediorum*
 - *Servitutes praediorum rusticarum*
 - *Servitutes praediorum urbanorum*
 - *Servitutes personarum*
- *Superficies*
- Ἐμφύτευσις
- Zástavní právo

Věcná práva k věci cizí – charakteristika pozemkových služebností

- *Praedium dominans x serviens*
- *Nemini res sua servit*
- *Servitus in faciendo consistere nequit (ale s. oneris ferendi)*
- *Civiliter*

Věcná práva k věci cizí – venkovské pozemkové služebnosti

- *Iter – actus – via*
- *Navigandi*
- *Aquae ductus / haustus / immitendae / recipiendae*
- *Pecoris as aquam appellandi, pascendi*
- *Silvae caeduae, harenae fodiendae, cretae eximendae, lapidis eximendi*

Věcná práva k věci cizí – městské pozemkové služebnosti

- *Altius non tollendi, luminis immitendi, ne luminibus officiatur, ne prospectui officiatur*
- *Oneris ferendi*
- *Proicendi, protegendi*
- *Cloacae immitendae, cuniculi balneari habendi, stillicendi, fluminis, luminis, fumi immitendi, tigni immitendi*

Věcná práva k věci cizí – osobní služebnosti

- *Usus*
- *Ususfructus*
 - Detentor, nesmí změnit hospodářské určení věci,
diligentissimus pater familias
- *Habitatio*
 - Lze poskytovat i úplatně dalším osobám
- *Operae*
 - Přechází na dědice oprávněného

Věcná práva k věci cizí – *Superficies*

- Vlastníkem pozemku stát, stavitel plné dispozice s budovou
- *Solarium, pensio*
- Dědičné a zcizitelné

Věcná práva k věci cizí – *Ἐμφύτευσις*

- Braní užitku z cizí věci stejným způsobem jako vlastník
- *Ius in agro vectigali, ius perpetuum, ius emphyteuticarum, Ἐμφύτευσις*
- 5, pak 100 let, pak neomezeně dědičné a zcizitelné
- *vectigal, canon*
- možno pozemek zlepšit
- *Nuda proprietas* vlastníků (*dominium directum x utile*)
- Vlastník má předkupní právo (*ius protimiseos*), neuplatní-li tak *laudemium* 2 % kupní ceny

Věcná práva k věci cizí – zástavní právo

- Propadná x prodejná => Ὑπεροχή
- *Fiducia*
 - *A. fiduciae*
- *Pignus*
 - Reálný kontrakt, *a. pigneraticia in rem*
- Ὑποθήκη
 - *Interdictum Salvianum* – zadržetí inventáře (*invecta et illata*) při nezaplaceném pachtovním

Máte nějaké dotazy?

- ... pokud již ne, děkuji za pozornost